

①

Bilindiği gibi, 12 Eylül 1980 tarihinde Askeri yönetim Türkiye'de erki ele geçirmiştir. Bu tarihten itibaren de Türkiye Avrupa kamuoyunun gündeminde insan hakları uygulamaları ile güncel olmuş ve Avrupa kuruluşlarında tartışılmaktadır.

Türkiye'de insan haklarının çiğnendiği gerekçesiyle beş ülke, İsveç, Norveç, Danimarka, Hollanda ve Fransa Türkiye'yi 1 Temmuz 1982 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna şikayet etmişlerdir.

Bu başvuruda, Türkiye'de Avrupa insan hakları sözleşmesinde belirtilen "Düşünce ve inanç özgürlüğü, savunma hakkı, haberleşme ve basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, kişisel özgürlük" gibi haklara atılmadığı ve "işkence yapıldığı" belirtilmiştir.

Komisyonla başvuran beş ülke ile Türkiye yetkilileri arasında bir anlaşma sağlandı ve beş ülke, insan hakları evrensel bildirisinin 37. maddesinin kabul edilmesinin 37. yıldönümünden bir gün önce 9.12.1985 günü şikayetlerini geri aldıklarını açıkladılar.

Anlaşma metni ise kamuoyuna açıklanmamıştır. Basına yansıdığı kadarıyla anlaşma metnine ek gizli metinlerin olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin 1986 yılı içinde vereceği raporların da gizli kalacağı belirtilmektedir. Af konusunun ise, anayasa çerçevesinde ele alınacağı yine basında yer almıştır. Oysa, Türkiye'deki yönetimin af konusundaki yaklaşımı açıktır. Ve anayasanın 14. maddesi siyasi tutukulu ve hükümlülerin affını engellemektedir.

Biz, ülkemizin demokratları olarak, yapılan anlaşmanın tüm yönleriyle kamuoyuna açıklanmasını istiyoruz. Ayrıca, bu demokrasi rejiminin bir gereğidir ve biz buna inanıyoruz.

Türkiye'de beş yıldan bu yana hiçbir şey olumlu yönde değişmemiştir. Türkiye'de ~~iki~~ başta anayasa ~~iki~~ ve yasalardan kaynaklanan baskı rejimi tümüyle sürmektedir. Bu nedenle de Türkiye'deki yönetimin aklanması insan hakları sözleşmesiyle çelişmektedir. Aksine, beş yıldan beri yapılan insanlık dışı uygulamalar dikkate alınarak yeni ~~iki~~ başvuruların yapılması gerekirdi.

Ekte sunduğumuz rapor da görülecektir ki, Türkiye'de oluşturulan baskıcı sistem insanlık dışı uygulamalarını tüm şiddetiyle sürdürmektedir. Türkiye'de demokrasi sorununa gelince; ekte sunduğumuz ve açıklamaya çalıştığımız olaylar, Türkiye'de demokrasiye geçişin sözkonusu olmadığını, baskının kurumlaştığı bir polis devletinin oluştuğunu göstermeye yeterlidir sanırız.

Bizim ülkemiz gibi ülkelerde, baskıyı olağan görmek, demokrasiyi birkaç parti ve bir meclisin varlığına indirgemek sanırız bir demokrasinin benimsiyeceği tutum olamaz. Kaldığı, Türkiye'deki bugün var olduğu söylenen ~~iki~~ demokrasi Avrupa Konseyi ~~iki~~ standartlarına da hiçbir biçimde uymamaktadır.

Bize ~~iki~~ demokrasinin genel ilkelerine göre, Türkiye'de demokrasi için atılacak ilk adımlar:

1-Türkiye'de mevcut siyasi yasaklar kaldırılmalı, Demirel-Ecevit'de içinde olmak üzere TİP, TSİP gibi partilere politik faaliyet hakkı tanınmalı. Türkiye Komünist Partisi üzerindeki yasak kalkmalıdır.

2-Sendikal hak ve özgürlükler yeni bir yasayla düzenlenmeli, grev, toplu sözleşme hakkı güvence altına alınmalı, DİSK'in faaliyeti serbest olmalı, DİSK davası iptal edilmelidir.

3-Barış Derneği, Aydınlar davası, 141, 142 den yargılananların davaları iptal edilmelidir. Başta barış derneği olmak üzere tüm demokratik derneklerin yeniden faaliyete geçmeleri sağlanmalıdır. Dernek kurma, gösteri ve yürüyüş hakkı yeni bir yasayla güvenceye alınmalıdır.

4-Tüm politik tutukluları kapsayan genel af çıkarılmalıdır.

-Şu anda süren davalar (Faşist MHP dışında, ki rejim bunların tümünü serbest bırakmıştır.) tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmalı, yeni davalar açılmamalıdır.

(2)

-2-

-Şu anda Batı Avrupa ülkelerinde yaşamak zorunda bırakılan binlerce politik sürgünün ülkelerine dönme hakkı tanınmalı, vatandaşlıktan atılanların vatandaşlık hakkı geri verilmelidir.

5-~~Yeni~~ Kürt halkı üzerindeki baskılar kalkmalı, Kürt halkının varlığı tanınmalıdır.

6-Yeni tutuklama, işkence uygulamalarının yapılmaması için; Türkiye'de demokratik sürecin başlaması ve özgür demokratik bir ortamın yaratılması ve bu sürecin güvence altına alınması için, mevcut anayasanın değiştirilmesi, halkın özgür iradesiyle seçtiği meclisin yeni demokratik bir anayasa hazırlaması bu anayasada Kürt halkının varlığının dikkate alınması zorunludur.

Ve özgür demokratik ortamın gerçekleşmesi için; Türkiye Komünist Partisi de dahil olmak üzere tüm partilerin katılacağı özgür seçimlere gitmek zorunludur. Özgür seçimler, ulusal demokratik güçlerin temsil edildiği ulusal demokratik bir hükümetin denetiminde yapılmalı, yeni kurulacak meclis, ~~Yeni~~ demokratik süreci güvence altına lacak adımları atmalıdır.

Bizler, ülkemizin demokrat insanları olarak, halkımızı silah gücüyle ve oluşturulan baskı sistemiyle baskı altında tutan, insani değerleri hiçe sayan, zulüm ve işkenceyi bir sistem haline getiren, ilerici demokrat düşüncüyü suç sayan, beş yıla aşkın bir süredir erki elinde bulunduran bu güçlere karşıyız.

Türkiye'de insan haklarının sağlanmasında gösterdiğiniz çabaları, ekte sunduğumuz raporda belirttiklerimizi dikkate alarak sürdürmenizi umuyoruz.

Saygılarımızla,

Not: yoruldum. iyi olmayabilir. metin üzerinden düzeltmek ve eklemek daha kolay olur.

Not: işkence de ölenler: İlhan Erdost, A. Hilmi Feyziyeli, Ali İnan, Ahmet Karlanpaş, Ataman İnce, Abdurrahim Aksoy, Aydın Demirkol, Ali Sarıbal, Abdullah Paksoy, Ali Adil Yılmaz, Ahmet Ahan, Ahmet Erdoğdu, Ali Özboy, Asker Demir, Ali Çakmaklı, Ali Altıok, Atalay Bahadır, M. Ali Kılıç, Bekir Bal, Behçet Dinkler, Bedri Sank, Bahadır Dumanlı - Bedri Bilge - Bedri Tan - Cenpiz Aksakal - Cemal Kıpırdamaz - Cumali Ay - Cemil Kırbayır - Cemil Kılıç - Dursun Özkuzu - Ekrem Eksi - Ercan Kora - Ensar Karahan - Ferhat Kuntay - Esref Anyık - Mahmut Zengin - H. Asker Özmen - Hulusi Talak - Hasan Gazioğlu - H. Hüseyin Damer - Hakan Mermerepli - Hasan Aknelioğlu - Hasan Kılıç - Günay Dalcık - Haydar Sönmez - Gürkan Munan - Hüseyin Çolak - Hakkı Hırsıoğlu - Hüsnü Seyhan - Halil Sınat (Cıvık) - İrfan Çelik - İbrahim Eski - İsmet Ömürçan - İsmail Kıran - Mehmet Cizeli - Munzur Çengel - Mustafa Şahin - Necip Kurtul - M. Ali Kılıç - M. Ali Karasoy - M. Emin Kutlu - Mustafa Hayrullahoğlu - Niyazi Gündoğdu - Nazım Güder - M. Mutlu Çetin - Necmettin Büyükkada - Mehmet Karpan - Osman Karaduman - Önder Demirok - Osman Testekin - Rafet Demir - Sadan Gazeteci - Süleyman Ölmez - Sükrü Gedik - S. Şahin Dokuyucu - Serif Yazar (Sarı) - Taner Uzun - Sermet Parkın - Turpay Erbay - Turhan Sağlam - Teoman Samanlı - Yasar Okruşlu - Yılmaz Peköz - Zeynel Abidin Ceylan - Metin Sarıgöl - Vedat Aldağın - Haydar Öztürk - Necati Eski - Halil Çelik. (E. Tuzay - Aynı sayfa sh. 188)

I-ASKERİ DARBE:

12 Eylül 1980 günü ~~askerî darbe~~ Türkiye'de Askeri Cunta Yönetime el koydu.

-Parlamento ve hükümet feshedildi.

-Parlamentoların dokunulmazlıkları kaldırıldı.

-Siyasi partilerin faaliyeti durduruldu.

-Başta DISK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) olmak üzere üye sendikalar ile bağımsız sendikalar ve yığın örgütlerinin faaliyetleri durduruldu.

-Tüm ülkede sıkıyönetim ilan edildi.

Türkiye'yi Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında beş general yönetmeye başladı. Bu beş general'in yayınladığı bildiriler yasa oldu. Ve Türkiye bu şekilde yönetilmeye başlandı.

2-GÖZALTINA ALMA-TUTUKLAMA UYGULAMALARI:

Askeri cunta'nın yönetime gelmesiyle birlikte gözaltına alma ve tutuklamalarda yoğun bir biçimde başladı. Siyasi partilerin liderleri, bazı yönetici ve milletvekilleri gözaltına alındı. DISK ve üye sendikaların her düzeydeki yöneticileri, yığın örgütlerinin yöneticileri gözaltına alındı tutuklandı. Aynı şekilde demokrat, ilerici kişiler de sürekli bir biçimde gözaltına alındı ve tutuklandı.

~~12 Eylül 1980~~ Milli Güvenlik Konseyi (MGK) nin "12 Eylül Önce si ve Sonrası" isimli kitabın 222'ci sahifesinde sekiz aylık dönemin değerlendirilmesinde aynen şöyle demektedir.

"12 Mayıs 1981 tarihi itibarıyla ideolojik suçlarla ilgili olarak 4.681 kişi gözaltında, 20.678 kişi tutuklu, 1.469 kişide mahkum olarak toplam 26.828 kişi cezaevlerinde bulunmaktadır."

Gözaltına alınan ve tutuklananların sayısı her geçen gün artmaktadır.

3-GÖZALTI-İŞKENCE:

Gözaltına alma ve tutuklamalar sürerken 17 Eylül 1980 günü gözaltında tutma süresi 15 günden 30 güne çıkarıldı. 7 Kasım 1980 günü de 30 dan 90 güne çıkarıldı. Türkiye'de gözaltı işkence demektir. Gözaltı süresinin artırılması konusunda uluslararası tepkilerin başlaması üzerine Genel Kenan Evren 12 Haziran 1981 günü Amasya'da yaptığı konuşmada "sadece bir sıkıyönetim bölgesinde 5.247 kişiden 4.143 kişi

bir ila 30 gün, 769 kişi bir ila 45 gün, 172 kişi 60 gün, 99 kişi 75 gün, 64 kişide 90 gün gözaltında tutulmuştur." demektedir. (MGK'nin aynı kiti) Gözaltı süresi daha sonra 45 güne düşürüldü.

12 Eylül 1980 tarihinden itibaren işkencede ölenlerin sayısında artmaya başladı. 7 Kasım 1980'de yayıncı İlhan Erdost öldürüldü. 5 Ekim 1980 günü gözaltına alınan Hasan Asker Özmen, 26 Eylül 1980 günü Zeynel Abidin Ceylan, 12.2.1981 günü Mehmet Ali Kılıç, 9.10.1980 İbrahim Eski yine ^{Madeni} ^{Avukatı} ^{Fevzi} Ahmet Hilmi ~~Öz~~oğlu, Şadan Gazeteci ve Ahmet Karlangaç işkencede öldürüldüler. Eylül/1980'den Eylül/1985 dek işkencede öldürüldükleri saptanabilenlerin isimleri şu şekildedir. (Bkn. Erbil Tuşalp-İnsan Hakları Dosyası-Tekin Yayınları-Eylül/85-sh.187-188)

(isimler yazılır)

25 Haziran 1985 günü yürürlüğe giren polis yasası ile ~~işkence~~ polislerin işkence yapması yasal duruma getirilmiştir. 1985 yılında işkence ile öldürülenlerden bazılarının isimlerini 4 Ağustos 1984 tarihli Nokta dergisi şu şekilde açıklamıştır.

-Halil Çelik 15 yaşında. 6 Mart 1985 günü İçel-Mut karakolu polisleri tarafından dört kişiyle birlikte gözaltına alınmış. Bir gün sonra karakolda zincirle asılı olarak bulunmuştur.

-Necati Eski, Halil Çelik ile birlikte gözaltına alındı. Birkaç gün sonra Karakol'un 50 metre ilerisinde başı suyun içinde boğulmuş olarak bulundu.

-Vedat Aldogan, Mayıs/1985 de Ankara'da gözaltına alındı. 17 Mayıs 1985 de emniyet tarafından öldüğü açıklandı. Ölüm nedeni olarak da Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün 6.katından kendisini attığı belirtildi.

-Haydar Öztürk, 1956 doğumlu. 29 Mayıs 1985 günü yine Ankara Emniyet müdürlüğü'nün 5.katından kendisini attığı açıklandı.

Son aylarda bu tür ölümlerin artması üzerine Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) İnsan Hakları Komisyonu bir açıklama yaptı. Açıklamada, "Çok yakın aralıklarla vatandaşların intihar etmek için Emniyet Müdürlüğü'nü seçmeleri düşündürücüdür." dedi.

27 Ekim-~~1985~~ 2 Kasım 1985 tarihleri arasında Türkiye'de ~~bir~~ inceleme yapan İsveç Sosyal Demokrat Partisi milletvekili Hans Göran Frank, hazırladığı raporun bir bölümünde işkence ~~ile~~ ilgili olarak şöyle demektedir.

"İşkence yapan görevlilerle ilgili birdizi dava mahkemeler tarafından halen sonuçlanmamıştır. Ve işkence yapan görevliler hakkında ilgili makamlara yapılan başvuruların birçoğu için soruşturma ve dava açılmamıştır. İşkencenin yaygın bir biçimde uygulanması sürüyor. İşkence uygulamalarının sadece küçük bir bölümü ilgili makamlara bildiriliyor. İşkence, zalim ve aşağılayıcı uygulamaların ~~en~~ yapıldığına ilişkin hemen hemen hergün avukatlara raporlar gönderiliyor. İşkence ve aşağılayıcı uygulamaların birçok yapıldığı polis sorgulamalarında, avukatların müvekkillerinin yanında bulunmalarına izin verilmiyor. Avukatın yalnız başına müvekkili ile görüşmesi yasak. Mutlaka bir görevli bulunuyor ve konuşmayı dinliyor. İşkence uygulamalarının ilgili makamlara bildirilmesi konusunda baskı var. Ve bu nedenle de işkence görenler ve yakınları arasında çok yaygın bir korku ~~mevcuttur~~ mevcuttur. İşkenceye karşı alınan önlemler tamamen yetersizdir."

4-İNSAN HAKLARI VE İŞKENCE:

Askeri yönetimin kurdurduğu ve 6 Kasım 1983 seçimlerine giren MDP (Milliyetçi Demokrasi Partisi) nin ilk genel başkanı, milletvekili, emekli general Turgut Sunalp; işkence ve işkence yöntemi konusunda ilginç açık-

-3-

5

lamalarda bulunmuştur.(Nokta-3 Kasım.1985-sayı.43)

"Gözaltında uygulanan sorgulama yöntemi,özel bir teknik işidir.Bu konuda yetiştirilmiş insanlar var.Nasıl soru sorulacağını çok iyi bilirler.Siz orgeneral de olsanız,yetişmiş görevlinin yaptığı sorgulamayı yapamazsınız.Bu kişiler özel olarak yetiştirilmiş insanlardır.

Defalarca aynı soruyu sormak,bir paket sigara içene tek sigara vermek,yatırıp alınma su damlatmak...bunlara işkence deniyorsa,bunlar işkencedir.Ama zalim davranış değildir."

12 Mart 1971 askeri müdahale döneminde işkence yapılırken hazır bulunduğunu açıklayan Sunalp,açıklamalarına devam ediyor.

"...taş gibi oğlanlar var elimizde,yirmi-yirmibir yaşlarında.Şimdi böyle oğlanlar var iken,bir kıza "COP"la tecavüz etmeye ihtiyaç var mı? Değil mi?

İşkence yapılan kişilerin intihar etmesi gerekir.Intihar etmiyorsa onursuzdur.Bu kişilere herşey yapılabilir."

Sunalp'ın bu açıklaması üzerine İstanbul'dan Hüseyin Akarca isimli bir kişi Nokta dergisinin 17.II.1985 günlü sayısına mektup gönderiyor ve şöyle diyor.

"..Sunalp paşa,kendisine cop'la tecavüz edilen kişi intihar etmeli,yoksa onursuzdur diyor.Pes vallahi.Nisan/1980 de bu uygulama bana yapıldı.Intihar etmedim,onurumu da yitirmedim.Benim ülkemde bir başbakan adayı işkenceyi protesto edeceğine,işkence göreni neden intihar etmiyor diye suçluyorsa,vah zavallı memleketim diyorum."

Türkiye'deki işkence uygulamaları ve cezaevlerinin durumu ile ilgili Halkçı Parti(HP)nin resmi görüşünü İçel Milletvekili ve Genel Sekreter Yardımcısı Edip Özgenç şu şekilde açıklıyor.(E.Tuşalp-Aynı eser)

"Türkiye'deki mevcut cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlüler,insanca yaşama koşullarından uzaktırlar.Cezaevi yönetim kadrolarının keyfi tutum ve davranışları ile yönetmeliklerine aykırı davranışlar sonucu yönetime karşı olmaya sevkedilmektedirler.Tutuklu ve hükümlüler yasal haklarından mahrum tutularak işkenceye uğramakta,ilaçsız ve çıplak durumda,yıllarca aileleri ve avukatları ile görüştürülmeyenlere rastlanmaktadır.Mektuplaşma özgürlükleri bile kısıtlanarak,insanlık dışı işleme maruz kalmaktadırlar.Bunun sonucu cezaevlerinde sık sık ölüm orucu şeklinde süren protestolar,ilgili yönetimlerce dikkate alınmayarak ölüm olaylarına neden olmaktadır.

Suçluluklarına karar verilmemiş binlerce genç,cezaevlerinde uygun olmayan koşullarda,hücrelerde ve odalarda üst üste sağlıksız ve çağdışı uygulamalara karşı yaşama mücadelesi vermektedirler."

Türkiye'de insan hakları ile uygulama bu biçimde sürüyor.

5-ANAYASA:KEXIMI 12 EYLÜL REJİMİNİ HUKUKİ YAPIYA KAVUŞTURAN METİN:

12 Eylül 1980 den itibaren gözaltı,tutuklama,işkence ve dava açmalar hızla devam ederken,~~kuruluş~~ 12 Eylül rejiminin kalıcılaştırılması için yasal düzenlemeler de aynı hızla yapılmıştır.Bir yılda 123 yasa MGK tarafından yürürlüğe konulmuştur.

Demokrasiye geçişin ilk göstergesi olarak dünya kamuoyuna ilen edilen danışma meclisi kuruldu.160 üyesini askeri yönetim atadı.Anayasa tasarisının açıklanması ile de 12 Eylül rejiminin kalıcılaştırılacağı tüm çıplaklığıyla ortaya çıktı.Anayasa tasarısı aleyhine konuşmak,yazmak yasaklandı.General Evren konuştu.Anayasa 7 Kasım 1982'de referanduma sunuldu ve kabul edildiği açıklandı.Evren'inde Cumhurbaşkanı olduğu aynı gün ilan edildi.Acaba,hangi demokratik ülkede,hangi demokratik referandum ile anayasa kabul edilir ve cumhurbaşkanı seçilir?

Ve bu anayasa ile 12 eylül rejiminin tüm yasakları ve sınırlamaları anayasa kuralı haline getirildi.En temel demokratik hak ve özgürlükler yok edildi.Örneğin,sendikaların,derneklerin,kooperatiflerin siyasi partilerle dolaylı dolaysız ilişki içinde olmaları yasaklandı.Hangi demokratik ülkede bu kurallar demokratik sayılıyor?Ve bu kural değişmedi,sürüyor.

6-AVRUPA İNSAN HAKLARI KOMİSYONU VE BEŞ ÜLKE:

12 Eylül'den itibaren Türkiye'deki insanlık dışı uygulamalar, siyasi partilerin kapatılması, sendika yöneticilerinin tutuklanması Avrupa kamuoyunda yoğun bir biçimde tartışılıyor ve tepki görüyordu. Nitekim, Danimarka Dışişleri Bakanı Ljeld Olesen 1982 Haziranında beş ülkenin (Danimarka, İsveç, Norveç, Fransa ve Hollanda) Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna şikayet edeceklerini açıkladı. Ve 1 Temmuz 1982 günü beş ülke insan hakları komisyonuna resmen şikayet ettiler.

Beş ülkenin başvurusunda, Türkiye'de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde belirtilen "Düşünce ve inanç özgürlüğü, haberleşme ve basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, savunma hakkı, kişisel özgürlük." gibi haklara uyulmadığı ve "işkence yapıldığı" belirtildi.

Türkiye, 31 Ocak 1983 tarihinde IIO sahifelik bir raporla ileri sürülen iddiaları reddetmiştir. Türkiye raporunda yer alan şu bölüm dahi iddiaların doğruluğunu kanıtlamaktadır.

"...yukarıda açıklandığı üzere 12 Eylül 1980 den sonra ilk bir yılda 43.140 kişi gözaltına alınmış veya tutuklanmıştır. Takibine gerek görülmeyen 125 şikayet dışında soruşturulan, muhakemesi görülen veya sonuçlanan işkence ve gayri insani muamele şikayetlerinin toplamı 337'dir."

5.bölümde kısaca açıkladığımız gibi, işkence uygulamasında herhangi bir gerilemenin olmadığı açıkça görülmektedir. Örgütlenme özgürlüğü, sendikal çalışmalar üzerindeki baskılar, DİSK davası, düşünce özgürlüğü üzerindeki baskılar ve tüm hak ve özgürlükler üzerindeki baskılar aynen sürüyor. Bu baskı ve yasakların sürmeside doaldır. Çünkü, anayasa ve yasalar yürürlüktedir.

Acaba, ne değişti de Türkiye'de, şikayetçi beş ülke, insan hakları evrensel bildirisinin kabul edilmesinin 37.ci yıldönümünden birgün önce 9.12.1985 günü şikayetlerini geri aldılar sorusu, inanıyoruzku insanların aklına takılıyor.

7-DİSK DAVASI..

DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) yöneticileri hakkında 25 Haziran 1981 günü dava açılmıştır. DİSK yöneticileri dört yıl tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakılmışlardır. DİSK ve üye sendikalarının davası birleştirilmiştir. Bugün, DİSK davasında 78 yönetici idam istemiyle olmak üzere 1.903 kişi yargılanmaktadır. DİSK sendikal faaliyeti yasaktır. DİSK ve üye sendikalarının mallarının birçoğuna devlet el koymuş, arabalarını satmıştır.

Gerek anayasa ve gerekse sendikalar yasası ile sendikal hak ve özgürlükler kısıtlanmış ve yok edilmiştir. Bu konuda en küçük bir iyileşme söz konusu değildir. Daha önce işkence bölümünde sözünü ettiğimiz Hans Göran Frank'ın raporunda da "sendikal çalışmalarını ağır bir biçimde kısıtlayan yasalar konusunda iyiye doğru herhangi bir çalışma yoktur." denilmektedir.

8-BARİŞ DAVASI:

Emekli Büyükelçi Mahmut Dikerdem'in başkanı bulunduğu Türkiye Barış Derneği hakkında dava açılmıştır. Yöneticiler 28 Şubat 1982 tarihinde tutuklanmışlardır. İstanbul sıkıyönetim mahkemesi tarafından 6 Kasım 1983 seçimlerinden bir hafta sonra 14 Kasım 1983 günü 5 ve 8 yıl hapis cezasına mahkum ediliyorlardı. Dava, yargıtay daireler kurulunda görülmektedir. Beş ülkenin şikayetini geri aldığı tarihte yöneticilerden 13'ü 25 aydır cezaevinde bulunmaktadır.

9-DİĞER DAVALAR..

Öğretmenlerin örgütü TÖB-DER kapatılmış ve yöneticileri ~~xxxxxxx~~ cezalandırılmıştır. Diğer yığın örgütlerinden bazılarının davaları sürmekte, bazılarının yöneticileri cezalandırılmış, örgütleri kapatılmıştır. Türkiye Yazarlar Sendikasının (TYS) davası sürmektedir. 12 Eylül öncesinin yasal partileri olan Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi yönetici ve üyelerinin yargılanması sürmekte, kimileri ise cezalandırılmıştır. 10 Aralık 1985 günü Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin 39 yöneticisi için İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde yeni bir dava açılmıştır. Türkiye Komünist Partisi üyesi olduğu iddia edilen yüzlerce kişi cezalandırılmış

-5-

yüzlere kişinin yargılanması sürmektedir.

Kürt halkı üzerindeki baskı aynı şiddetle bugünde sürmektedir. Kürt halkının varlığı dahi Türkiye yönetimi tarafından kabul edilmemektedir. Kürt çe konuşmak, şarkı söylemek dahi yasalarca yasaklanmıştır. Ve bunedenle kürt halkı yargılanmakta, cezalandırılmaktadır.

IO-~~1~~ 6 KASIM 1983 Seçimleri:

6 Kasım 1983'de seçim yapılmıştır. Seçimlere hangi partilerin katılacağı, kimlerin parti kuracağı ve kimlerin milletvekili adayı olabileceğini askeri yönetim kararlaştırmıştır. Seçimlere üç partinin girmesine izin verilmiştir. Seçimler sıkıyönetim koşullarında, hertürlü baskı ve yasaklamanın olduğu koşullarda yapılmıştır. 25 Mart 1983 yerel seçimlerine üç partinin daha girmesine izin verilmiş. Ancak, bu seçimlerde aynı koşullarda yapılmıştır. Bu seçimlerin, demokratik bir seçim olduğu ve Türkiye halkının özgür iradesini yansıttığı söylenebilir mi?

Nitekim, Eylül/1983'de Avrupa konseyi ~~minxaxakıngaxkaxaxax~~ "6 Kasım 1983 seçimleri sonucunda oluşacak parlamento ve bu parlamento'dan seçilecek kişiler, Avrupa Konseyinde Türkiye'yi temsil edemez" kararını almıştır.

II-TÜRKİYE'DE SIKIYÖNETİM ANAYASA VE YASALARLA KALICILAŞTIRILMIŞTIR.

Türkiye'de tüm yasalar değiştirilmiştir. Biz bunlardan sadece birkaçını burada sıralamak istiyoruz.

-Avukatlık yasası değiştirilerek, savunma hakkı ortadan kaldırılmıştır.

-Yüksek Hakimler yasası değiştirilerek, yargının bağımsızlığı ortadan kaldırılmıştır.

-Üniversiteler yasası değiştirilmiş, Yüksek Öğretim Kurulu yasası çıkarılmış. Bilim ve öğretim özgürlüğü yok edilmiştir.

-Yeni sendikalar yasası ile, sendikal hak ve özgürlükler yok edilmiştir.

-Basın yasası değiştirilerek, basın denetim altına alınmıştır.

-Türkiye Radyo ve Televizyon yasası değiştirilmiş radyo ve televizyon tümüyle denetim altına alınmıştır.

-Dernekler yasası ile dernek kurma özgürlüğü ortadan kaldırılmıştır.

Anayasa ve olağanüstü hal yasası ile ekonomik nedenlerle dahi olağanüstü hal ilan etme yetkisi hükümete verilmiştir. Olağanüstü hal'in ilan edildiği durumlarda Vali'lere sıkıyönetim komutanlarına verilen yetkiler verilmiştir.

Yine yürürlüğe konulan ve sekiz ilde kurulunan Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile Sıkıyönetim Mahkemeleri tümüyle kalıcılaştırılmıştır. Devlet Güvenlik Mahkemeleri, sıkıyönetim mahkemelerinin görev ve yetkilerine sahiptir. Bu nedenledir ki, sıkıyönetimin kaldırılmış olması, Türkiye'de demokrasi yolunda atılan önemli bir adım olarak nitelendirilemez.

12-SIKIYONETİM YERINE-POLİS YONETİMİ:

Haziran/1985 ayında iki yasa yürürlüğe girdi. Bunlardan biri "Pişmanlık gösterenlerin cezalarının azaltılması veya tamamen kaldırılması" ile ilgili yasa, diğeri de "Polise olağanüstü yetkiler" veren yasadır. Özellikle polis yasasının parlamentoda görüşülmesi sırasında ve kamuoyunda geniş tartışmalar oldu. Bu tartışmalara yanıt olarak Başbakan Turgut Özal şu açıklamayı yaptı. (Bilim ve Sanat-Ağustos/1985 Sayı 56)

"Sıkıyönetim kademe kademe kaldırılmaktadır. Sıkıyönetim kalkınca doğacak boşluğu bu yasa ile doldurmak gerek."

Türkiye'de sivil bir sıkıyönetimin devam edeceğini bizzat Başbakan söylemektedir.

Polis yasa tasarısının tartışması sırasında CHP eski senatörü ve eski İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş, tasarı hakkında şöyle demiştir.

"...bu tür tasarıları yasalastırmak polisin görevini sürdürmek anlayışı, sıkıyönetim dönemini polisle devam ettirmek anlayışıdır. Sıkıyönetimi ebedi kılma anlayışıdır. (Yeni Gündem-I-15 Haziran 1985)

Hasan Fehmi Güneş, Aralık/1985'de polis yasası ile ilgili olarak şunları söylüyor. (Bilim ve Sanat-Aralık/1985-sayı.60)

-6-

"..Sıkıyönetim kaldırılıyor.Sıkıyönetimin uygulamalarını polis yasa-sı ile ebedi kılmak gerekir diye düşünülüyor.Böylece sıkıyönetim dönemindeki yetkilerin,sıkıyönetimsiz dönemde de poliste bırakılması tercih edildi.Bu,demokratik bir toplumun kabul edeceği bir yasa değil." NOT-Buraya polis yasası ile ilgili kısa ekleme yapılabilir.)

13-1983-1984-1985-İNSAN HAKLARI..

Özal Hükümetinin Adalet Bakanı M.Necat Eldem Ocak/1984 başında bir açıklama yapmıştır.Bu açıklamaya göre,"Kasım/1983 tarihi itibariyle 2.348 terörist olmak üzere 46.202 hükümlü ve 29.417 de tutuklu cezaevlerinde bulunmaktadır."(Nokta-2.I.1984)

Yine Adalet Bakanlığı'nın açıklamasına göre,ceza ve tutukevlerinde 74.206 tutuklu ve hükümlü vardır.(Milliyet.30 Temmuz 1985)

Türkiye Parlamentosu cezavelerinde inceleme komisyonu Başkanı Bülent Akarcalı'nın 28 Kasım 1985 de yaptığı açıklamaya göre,Türkiye'de "70.000 siyasi tutuklunun bulunduğu ve elli milyon nüfuslu bir ülkede bunun çok olmadığı.." belirtilmiştir.

6 Kasım 1983 seçimlerinden sonra işkence uygulamalarının avrupa kamuoyunda tartışılması üzerine 5 general ve üst düzey yöneticilerden oluşan (9) kişilik bir komisyon kurulmuştur.Bu komisyonun incelemelerini Genelkurmay Başkanlığı 2 Nisan 1984 günü açıklamıştır.Bu açıklamanın bir bölümü şu şekildedir.

"26 Aralık 1978'den bu yana askeri cezaevlerine giren 63.092 tutukludan 14'ü intihar,23'ü hastalıktan,7'si açlık grevinin sonucu,2'si işkence ve kötü muameleden ölmüşlerdir.7 ölüm olayı ise araştırılmaktadır."

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut 22 Ocak 1985 günü şu açıklamayı yaptı.

"1984 yılı içinde meydana gelen olaylarda 99 kişi hayatını kaybetmiştir.Bunlardan biri polis memuru,biri emniyet bekçisi,40'ı halk kesiminden,32'si de teröristtir.32 teröristin 4'ü tutuklu buldukları cezaevinde açlık grevi sonucu ölmüşlerdir."

Başbakan Turgut Özal 1984 de bir basın toplantısı düzenliyor ve basın toplantısında ÖZAL'a insan hakları konusunda ve cezaevlerinde süren açlık grevleri ile ilgili sorular soruluyor.Basın toplantısındaki bu bölümün basında yer alması yasaklanıyor.Ankara Emniyet Müdürlüğünden gazetelere gönderilen yazı şu şekildedir.(E.Tuşalp.Aynı eser)

"31.3.1984 günü saat 10.00 da Başbakanlık binası toplantı salonunda yapılan Başbakanın basın toplantısında,Başbakana sorulan ve Mamakta gözetim altında ve tutuklu bulunanların aileleri ile yapılan görüşmeler,çekilen fotoğraflar ve işkence iddiaları ile ilgili olarak basın da herhangi bir haberin yer almaması konusunda sıkıyönetim komutanlığının sözlü emirleriyle müdürlüğümüze bildirilmiştir.Konunun tarafınıza bildirildiğine ilişkin tebliğ ve tebellüğ belgesidir."

Yine Başbakan Özal 1985 yazında International Herald Tribun'den iki gazeteci ile görüşüyor ve şunları söylüyor.

-İnsan hakları deyince,sessiz çoğunluğun insan haklarını düşünmeliyiz. Herşeyi kendi yapmak isteyen ufak bir grubun değil.

-DİSK komünistlerden mali destek alıyordu.

-Barış derneği komünizm propogandası yapıyordu.

"Polisin yaptığı iddia edilenler düzenli bir şey değildir.Bunlar şahıslarla ilgilidir.Asabı bozulmuştur,xxxixxxxxxxxxxxxx sinirlerine hakim olamamıştır,hafif muamele ederken gayet ağır muamele etmiştir,cezasını çekmiştir."

1985 Türkiye'sinde insan hakları bu şekilde uygulanmaya devam ediliyor.

-70 tıp doktoruna siyasi düşünceleri nedeniyle kamu görevlerinde çalısamıyacakları açıklandı.(Cumhuriyet.(11 Kasım 1985)

-Üniversitelerden 1985 yılında 20 bin öğrenci atıldı.(Y.Gündem.15.II.85)

-256.681 kişiye yurt dışına çıkmaları için pasaport verilmemektedir.(Nokta.16 Ekim 1984)

Meslek
Yarışması

-19 Eylül 1985 günü ölen ünlü halk ozanı Ruhi Su'nun 22 Eylül'de ki cenaze törenine katılanlardan 164 kişi gözaltına alındı. Tören polis kontrolünde yapıldı. 164 kişi hakkında izinsiz yürüyüşe katıldıkları için soruşturma açıldı.

-Bilim ve sosyalizm yayınlarına ait 30 çeşit 133.607 kitabın yok edildiği Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının 13.6.1985 günlü yazısı ile açıklandı.

-15 Mayıs 1984 tarihinde Meclis başkanı ve cumhurbaşkanı Evren'e Türkiyedeki demokrasi konuları ile ilgili bir dilekçe veren 1.256 aydından 59 aydının yargılanması sürüyor.

-Emniyet Genel Müdürü Saffet Arıkan Bedük, pişmanlık yasası uyarınca cezaevinden çıkartılan kişilerin kamu hizmetlerine alınabiliciklerini açıkladı. (24 Kasım 1985 Milliyet)

-1.268 Öğretim üye ve görevlisinin üniversitelerdeki görevine son verildi. (Bilim ve sanat-Nisan, şubat, temmuz/1984)

-70.000 kişiye kamu hizmetlerinde çalışma yasası konmuştur. (Hans Göran Frank'ın raporu)

13-İDAMLAR VE İDAM CEZALARI:

12 Eylül ile birlikte idamlar yapılmaya başlandı. İlk idam edilen kişi 8.10.1980 tarihinde Necdet Adalı olmuştur. Ekim/1984 de de İlyas Has ve Hıdır Aslan idam edildi. İdam edilenlerin isimleri şu şekildedir. Necdet Adalı, Serdar Soyergin, Erdal Eren, Veysel Güney, Kadir Tandoğan, Ahmet Saner, İsmet Şahin, Mustafa Özenç, Seyit Konuk, İ. Etem Coşkun, Necati Vardar, Ali Aktas, Ramazan Yukarıgöz, Erdoğan Yazgan, Ömer Yazgan, Mehmet Kambur, Hıdır Aslan, İlyas Has. (Bunlar sol görüşlü olanlardır.) Mustafa Pehlivanoglu, Cevdet Karakaş, Fikri Arıkan, Cengiz Baktemur, Ali Bülent Orkan, Ahmet Kerse, Selçuk Duracık, Halil Esendağ. (Sağ görüşlüler) Ve siyasi suçlu olmayanların listesi.

Sabri Atalay, Şahabettin Ovalı, Veli Acar, Esref Özcan, H. Feyzi Uyguntürk, Kazım Ergün, Muzaffer Önder, Hüseyin Çaplı, Adem Özkan, Osman Demircioğlu, A. Mehmet Loğubay, Dursun Bican, Cavit Karaköse, Rıdvan Karaköse, Süleyman Karaköse, Fatin Laçingil, Faik Güngörmez, Mustafa Başaran, Hüseyin Üye, Şener Yiğit, Abdülaziz Kılıç, Leon Ekmekçiyen.

Emniyet Genelkurmay sıkıyönetim basın ve halkla ilişkiler şubesi 2 Temmuz 1985 günü yaptığı açıklamada "Sıkıyönetim askeri mahkemelerinde 449 kişi ölüm cezasına mahkum edildi. 86 karar Askeri Yargıtayca, 32 karar TBMM'ce onaylandı. 27 ölüm cezası kararı yerine getirildi." Askeri mahkemelerde ölüm cezası sürekli verilmektedir. Temmuz/1985 den bu yana 50'yi aşkın ölüm cezası verilmiştir.

14-SIKIYONETİM MAHKEMELERİ DEVAM EDECEK.

Sıkıyönetimin kalktığı illerde bulunan sıkıyönetim mahkemelerinin görevlerine devam edeceği ve mevcut davaları bitirecekleri açıklandı. Milli Savunma Bakanlığı Sıkıyönetim mahkemelerinin görevlerini sürdüreceğini bir genelge ile mahkemelere bildirdi. Başbakan Turgut Özal'da bu konuda bir açıklama yaparak, Askeri mahkemelerin görevlerini sürdüreceğini ve bunun anayasa gereği olduğunu açıkladı. (Milliyet. 10.12.1985)

15-VATANDAŞLIKTAN ÇIKARILANLAR VE POLİTİK GÖÇMENLER:

12 Eylül 1980 tarihinden itibaren sıkıyönetim komutanlıklarına teslim olmayan sendika, siyasi parti yöneticileri ve diğer politik kişiler, sanatçılar Türk vatandaşlığından çıkartılmış ve Türkiyedeki mallarına el konulmuştur.

Ayrıca, bugün batı avrupa'da sendika ve yığın örgüt yöneticilerinden, sanatçılardan ve her meslekten oluşan binlerce politik göçmen bulunmaktadır. 12 Eylül'den sonraki yönetim, bu kişileri yurt dışında sürdürmekte zorunda bırakmıştır.

İnsan hakları evrensel bildirisinin 8 9 ve 15. maddelerine açıkça aykırı olan bu uygulamalar sürmektedir. Eylül/1985'de 27 kişi daha vatandaşlıktan çıkarılmıştır.

Anlaşma metninde, diğer konularda olduğu gibi, politik göçmenlerin durumu ile ilgili bir madde yoktur.

-8-

I7-GENERAL EVREN-IŞKENCE-İNSAN HAKLARI...

Beş ülke, 15 Nisan 1984 tarihinde İnsan Hakları Komisyonu'na ikinci bir bildirimde bulundular ve Türkiye'de insan haklarının çiğnendiği iddialarını yinelediler. Bu bildiri üzerine Komisyon Türkiye'den yeniden görüş istedi. Türkiye yine iddiaları reddetti. Bu durum üzerine Komisyon beş ülkenin şikayetini "dinlenebilir" buldu ve Türkiye'ye bir heyet gönderdi. 16 parlamentlerden oluşan heyet, mamak ve Bıyrbakır cezaevleri gösterildi. Cezaevlerinin kimi bölümleri heyete gösterilmedi veya birgün sonra gösterildi. Heyetin hazırladığı rapor Türkiye tarafından olumlu karşılandı ve sorun uzlaşma yolu ile çözümlenme aşamasına geldi. Beş ülke şikayetlerini geri alma karşılığında, Türkiye'de insan hakları ile ilgili gelişmeleri incelemek ~~XXXX~~ amacıyla uluslararası bir komitenin görevlendirilmesini istediler. Türkiye bu isteği iş işlerine müdahale gerekçesiyle reddetti. Ve Anayasanın 108. maddesinde görev ve yetkileri belirtilen Devlet Denetleme Kurulu'nun "işkençe" konusunda inceleme yapacağı belirtildi. (Bknz. E. Tuşalp-Aynı eser-Sh. 205-206)

Beş ülke ile Türkiye arasında yapılan anlaşma metninde "işkençe" iddialarının bu kurul tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Devlet Denetleme Kurulu doğrudan Evren'e bağlı bir kuruluştur. Anayasanın 104. maddesi gereğince bu kurulun üye ve başkanını Evren tayin etmektedir. Ve bu kurul'a sadece Evren görev vermektedir. Bu kurul, silahlı kuvvetler dışında tüm kurum ve kuruluşları, sendikaları, dernekleri meslek kuruluşlarını da denetlemekte ve gerek gördüğünde bu kuruluşları kapatabilmektedir. Parlemantasyona karşı da hiçbir sorumluluğu yoktur. Evren'e bağlı ayrı bir kuruldur. Askeri diktatörlüğün başında bulunan her konuşmasında "insan haklarına saygısızlık örneği" gösteren binlerce insanın kanını akıtan, kendisinden ayrı düşünenleri "vatan haini" olarak ilan eden bu kişiye bağlı bir kurulun "işkençe" iddialarını objektif bir biçimde incelemesini düşünmek insan hakları sözleşmesinin özüne aykırıdır.

Türkiye'deki yönetimin işkençe yapanlar ile ilgili uygulamaları konusunda vereceğimiz birkaç örnekte, yönetimin işkençe konusundaki anlayışını ve nasıl bir inceleme yaptıklarını ve yaptıracaklarını ortaya koymaktadır.

Hasan Asker Özmen, gözaltında iken işkençe ile öldürülmüştür. İşkençe yapan Komiser muavini Evren Göktürk, polis Mişiz Porç ve Serdar Kerem birer yıl hapis ve altı ay memuriyetten yasaklanma cezasına mahkemece mahkum edilmişlerdir. 26 Haziran 1982 tarihli gazetelerde adı geçenlerin görevlerini sürdürdükleri yer alıyor ve yeni işkençe yaptıkları mahkemelerde ileri sürülüyordu. (Bknz. E. Tuşalp-Aynı eser. Sh. 172-173)

Yine, Diyarbakır'da polisler işkençede beş kişiyi öldürüyor ve bu polislere üç ay hapis ve üç ayda görevten uzatılma cezası veriliyor. Türkiye'deki işkençe uygulamalarının Avrupa kamuoyunda tartışılması ve tüm baskılara karşın ülke içinde de tartışılması, işkençe konusunun sistematik olarak Türkiye'de uygulandığını kanıtlamaktadır. Halkçı Parti'sinin 29 milletvekili işkençe yapanların daha ağır cezalara mahkum edilmesi ve işkençenin önlenmesi için TBMM'ye bir yasa teklifi vermişlerdir. Bu yasa teklifinin görüşülmesi sırasında Halkçı Parti Başkanı ve şimdi Sosyal Demokrasi Halkçı Partisinin genel başkanı Aydın Güven Gürkan'ın 20.3.1985 tarihli konuşması, işkençenin aynı ölçüde sürdüğünü kanıtlamaktadır. Konuşmanın bazı bölümleri aynen şu şekildedir.

".....bir hükümet döneminde, eğer devletin en üst düzeyindeki yöneticilerine de işkençe yapılabiliyorsa, buna cesaret edilebiliyorsa ve bu olağanmış gibi karşılanabiliyorsa, bugün varolan demokrasi ve hukuk devleti ortamının TBMM olarak yeterli saymamız mümkün değildir.

Bu toplumda kötü muamele ve işkençenin yok edilmesinin sağlamanın, tek değil ama, başka güç ve kurum tarafından ikame edilemez yolu, bu yüce meclisin bu konuda olağanüstü duyarlık göstermesi ve bu iğrenç, hainane ve toplumumuzu yozlaştıran insanlık dışı yöntemi yoketme yolundaki kararlılığını göstermesidir.

Avrupa konseyinin ve diğer bazı uluslararası kuruluşların bu konuda göstermiş oldukları duyarlılığı TBMM'de göstermek zorundadır. Hepsiyle dost ve müttefik olduğumuz bu ülkelerin temsilcilerinin bu konudaki duyarlılıklarını, Türk düşmanlığı ile ya da maksatlilikla görmezlikten gelmemiz tutarsız ve aldatıcı bir tutumdur. Bu ülkeler her noktada bizimle dost da, her noktada anlayışlı da yalnızca insan hakları ve işkence konusunda mı maksatlı, kötü niyetli? Böyle bir bakış açisi kesinlikle inandırıcı değildir.

Uzun yıllardır Türkiye'de işkencenin varolmasının ve hatta giderek arttığı ve kurumlaştığı belirtilerinin çoğalmasına rağmen, bu utanç verici tablonun Türkiye'nin gündeminden silinmemesinin temel nedeni; bu konunun bugüne değin parlamentolarımızca bir ulusal sorun ve bir partilerüstü sorun olarak kavranmamış olmasıdır."

Bu konuşmadan sonra yasa teklifi Özal'ın partisinin milletvekilleri tarafından reddedilmiştir. (Bkns. E. Tuşatp-aynı eser. Sh. 231)

Aynı günlerde, Özal, doğu ve güney doğudaki olaylarla ilgili olarak bir gazeteciye "bu konuya önem vermedim. Şimdi de vermiyorum. Hepsi birer birer yakalanıyor, vurulan vuruluyor." diyor.

18-SONUÇ: SİSTEM VE İŞKENCE SÜRÜYOR:

Yukarıdan beri kısaca açıklamaya çalıştığımız olaylar 12 Eylül rejiminin ve işkencenin sistemli bir biçimde sürdüğünü gösteriyor.

Beş ülkenin 1 Temmuz 1982'de İnsan Hakları Komisyonuna yaptığı başvurudaki gerekçelerin hiçbirisi ortadan kalkmamıştır. 15 Nisan 1984'deki ikinci bildirim de bunu kanıtlamaktadır. Başvurudaki gerekçeler bugün içinde aynı ölçüde geçerlidir. Bu nedenlerledir ki, gerek 1980-1982 arasındaki ve gerek bugüne kadarki uygulamalar yok sayılarak Türkiye'deki rejimin aklanması gibi bir tutum, insan hakları evrensel bildirisinin 37. yıldönümünde bir talihsizliktir. Aksine, başta anayasadan kaynaklanan baskıcı rejimi aklamak yerine, 82'den bugüne kadar ki uygulamalar için, bu rejimi mahkum edecek davalar açılmalıydı.

Ayrıca, Türkiye'deki bu rejimin insan hakları açısından aklanamayacağı çeşitli uluslararası kuruluşların ve çeşitli tarihlerde giden delegasyonların gözlemci raporları ile de açıktır.

Son aylarda, görünürde Türkiye yönetiminde belirli gerileme veya kimi politik tutukluların serbest bırakılması gibi "DİSK yöneticileri) uygulamalar gözleniyorsa da, bunlar, ülkede gelişen muhalefetin ve uluslararası baskıların bir sonucudur.

Öte yandan başvurunun geri çekilmesinden sonra yapılan anlaşmaya ek olarak "gizli anlaşma metinlerinden" söz edilmektedir. Yine, yasaların uygulanmasıyla ilgili olarak Türkiye Yönetiminin 1986 yılında Şubat, temmuz ve Ekim aylarında rapor vereceğinden ve bu raporların da gizli kalacağından söz edilmektedir. Tüm bunlar açıklanmalıdır. Demokrasi açıklık rejimidir.

Yine, açıklamada, af ve benzeri konular Anayasa çerçevesinde TBMM'de görülecektir denilmektedir. Bunun güvencesi nedir. Af kimleri kapsayacaktır. Bu hükümetin bugüne kadar af konusundaki tutumu açıktır. Hazırladığı ve hazırladığını açıkladığı af yasa tasarılarının siyasi suçluları kapsamayacağını hükümetin her düzeydeki yetkilileri sürekli bir biçimde açıklamaktadırlar. Bu konuda açıklığa kavuşmalıdır.

Polise ileri-3-katime pınak.

(Signature) M

Yukarıda yer verdiğimiz görüş ve uygulamalar, polis yasasının polise olağanüstü yetkiler verdiğini gösteriyor. Kişilerin, giyimişleri, saç şekilleri, davranışları polis tarafından uygun görülmediği takdirde, bu kişiler gözaltına alınabiliyor. Sendika ve derneklerin lokal-leri her zaman polis tarafından denetlenebiliyor ve polis gerekli gördüğü takdirde, bu yerleri enaz üç ay kapatabiliyor. (Md.2)

Yine, polis, yakaladığı kişilerin yakınlarına haber verip vermemekte serbesttir. Yakaladığı kişilerin hakkında nasıl işlem yapacağı konusunda yasanın 13.maddesinde şu hüküm vardır.

"Yakalanan kişilerin kaçması veya saldırıda bulunmasının önlenmesi bakımından kişinin sağlığına zarar vermeyecek şekilde hertürlü tedbir alınabilir"

Bu madde ile işkence yapma yetkisi verilmiştir polise. "Hertürlü tedbir"i polis alacak ve polis karar verecektir bu tedbirlerin uygulanmasına.

Yasanın 17.maddesine ~~aktarılmış~~ şu şekilde bir hüküm getirilmiştir. Herhangi bir suçtan hükümlü veya tutuklu bulunan kişiler, başka bir soruşturma için ceza ve tutuklularından; tek bir suç soruşturması için 24 saat, toplu bir soruşturma için 15 gün polis tarafından alınabiliyor. Ve polis bu süre içerisinde kişilere hertürlü işkenceyi yapabilmektedir.

Bir yerde oyun, temsil ve gösteri düzenlemek isteyen kişi ve kuruluşlar enaz 48 saat önce o bölgenin yetkilisinden izin almak zorundadırlar. Ve oyun, temsil ve gösteriyi düzenleyenlerin ve oyuncuların isim, adreslerini o bölgenin yetkilisine bildirmek zorundadırlar. Polis bu oyun, temsil ve gösterilerin uygun olmadığına karar verirse her zaman yasaklayabilmektedir.

Yasanın ek 6.maddesinde polis'in "ZOR" kullanabileceği ve gerektiğinde öldürebileceği belirtilmiştir. Yani polis'e açıkça öldürme yetkisi verilmiştir.

~~İhbar-Ödüllendirme-Değerlendirme-İzleme-~~

Yasanın ek 7.maddesiyle polis'e tüm kişilerin davranışlarını, düşüncelerini izleme, denetleme, değerlendirme ve ilgili makamlara bildirme yetkisi verilmiştir. Bu yetkiyi kullanmak tamamen polis'in takdirine bırakılmıştır. Ve böylece polis, toplum üzerindeki baskısını istediği biçimde kullanmaktadır. Ayrıca, arananların buldukları yerleri bildiren kişilere devlet tarafından para ödülü verileceği yasa da yer almaktadır. Pişmanlık yasası olarak bilinen ~~yasa~~ yasa da "ihbar" da bulunanlar bir başka biçimde ödüllendirilmektedir.

